

59 כציווי התורה לקנות מהם בהמה לאכילה, ולכן אין העור יוצא
 60 לחולין, אלא מוכר את השור ועורו ובדמים קונה דברי מאכל. ואף
 61 כאן כשקנה חיה לשלמים, אין דרך מקח בכך, שסתם חיה נקנית
 62 לבשר תאווה, והעור לא יוצא לחולין.
 63 הגמרא מביאה מחלוקת בענין זה: **איתמר, המתפסים מעות מעשר**
 64 **שני לשלמים, רבי יוחנן אומר קני, וחלה קדושת שלמים על המעות,**
 65 **רבי אלעזר אומר לא קני.** מבארת הגמרא את מחלוקתם: **ואליבא**
 66 **דרבי יהודה דאמר** (קדושין נב) **מעשר שני ממונ הדיוט הוא ויכול**
 67 **לקדש בו אשה, דכולי עלמא לא פליגי דקני, שהרי קדושת שלמים**
 68 **ודאי חלה על ממון הדיוט. כי פליגי אליבא דרבי מאיר, דאמר**
 69 **מעשר שני ממונ גבוה הוא. מאן דאמר – רבי אלעזר שאמר לא**
 70 **קני, סובר דרבי מאיר, שמעשר שני ממון גבוה הוא, ואין הקדש חל**
 71 **על הקדש. ומאן דאמר – ורבי יוחנן שאמר קני יאמר, שאף לרבי**
 72 **מאיר, ביוון דמעשר (קרי ליה) [קרב] שלמים, כמו שלמדנו לעיל**
 73 **בגזירה שוה 'שם שם', כי מיתפסות ליה נמי תפסים – גם כשמזמנים**
 74 **מעות מעשר שני לשלמים, חלה קדושת שלמים עליהם.**
 75 הגמרא מקשה על רבי אלעזר: **מיתבי, שנינו בברייתא, המתפסים**
 76 **מעות מעשר שני לשלמים, בשהוא פוזן – כשמוציא את המעות**
 77 **לחולין על ידי חילול על מעות אחרות, מוסרף עליהם שני חומשין,**
 78 **אחד להקדש, לפי שהוא מוציא מקדושת שלמים לחולין, וכדין**
 79 **בעלים הפודים את הקדשם ככתוב (ויקרא כ טו) יוסף חמישית כסף**
 80 **ערפך עליך, ואחד למעשר, כדין הפודה מעשר שני שלו, ככתוב**
 81 **(ויקרא כ לא) יאם גאל יגאל איש ממעשרו, חמישית יוסף עליך.**
 82 **מבואר בברייתא, שקדושת שלמים חלה על קדושת מעשר שני, ולא**
 83 **כרבי אלעזר.**
 84 מתרצת הגמרא: **מי קברת שברייאתא זו דרבי הכל היא, לא כן, אלא**
 85 **הא מני רבי יהודה היא, הסיבור מעשר שני ממון הדיוט, וגם רבי**
 86 **אלעזר מודה שלדבריו חלה קדושת שלמים על מעות מעשר שני,**
 87 **ואין להוכיח מברייתא זו לגבי מחלוקת רבי אלעזר ורבי יוחנן,**
 88 **שנחלקו בשיטת רבי מאיר.**

משנה

89 במשנה הקודמת התבאר, שכל דבר שחייב האדם בהבאתו, אינו
 90 רשאי להביאו אלא מן החולין ולא ממעשר שני. משנתנו מביאה
 91 מקור לכך מדרשת הפסוק, ועוד נתפרש בה דין הנסכים שאף הם
 92 אינם באים אלא מן החולין. מבררת המשנה: **מנין לאומר הרי עלי**
 93 **תודה, שלא יביא את תודתו שנתחייב בה, אלא מן החולין, תלמוד**
 94 **לומר (דברים טו א) 'ובחת פסח לה' אלהיך צאן ובקר', ויש להקשות**
 95 **בלשון הפסוק, ותלא קרבן פסח אין בא אלא מן הכבשים ומן**
 96 **העזים. אם כן, מה תלמוד לומר צאן ובקר, אלא בא הכתוב**
 97 **להקיש כל קרבן הפסח – שראוי לבא מן הצאן ומן הבקר לפסח,**
 98 **לענין זה, מה פסח דבר שפחובה, שחובה על האדם ממעות התורה**
 99 **להביאו, ואינו בא אלא מן החולין, אף כל דבר שפחובה וכגון**
 100 **שאר קרבנות שנתחייב בהם או שחייב עצמו בהם בנדר, אינו בא**
 101 **אלא מן החולין. לפיכך, האומר הרי עלי תודה הרי עלי שלמים,**
 102 **ובאמירתו כך חייב עצמו בהם בנדר, הואיל ובאין חובה לא יביאו**
 103 **אותם אלא מן החולין.**
 104 **ונסכים הבאים עם קרבן תודה או שלמים, בכל מקום – בכל ענין,**
 105 **בין אמר הרי עלי להביאם מן המעשר ובין מן החולין, מכל מקום לא**
 106 **יביאו את הנסכים אלא מן החולין, שלא התיירה התורה להביא**
 107 **ממעות מעשר אלא קרבנות שעיקרם לאכילה, אבל הנסכים העולים**
 108 **כליל למזבח ואין בהם אכילה, אינם באים כלל מן המעשר.**

גמרא

109 נתבאר במשנה שדין דבר שפחובה אינו בא אלא מן החולין נלמד
 110 מפסח, ובאה הגמרא לבאר מקור דין זה בפסח עצמו. מבררת הגמרא:
 111 **ופסח גופיה מנא לן – מנין לנו שאינו בא אלא מן החולין. משיבה**
 112

1 **ושלמים למדים בגזירה שוה של 'שם' 'שם' ממעשר שני, ללמודך**
 2 **שאף 'שם' האמור בשלמים הוא מעשר שני, ומכאן, שמביאים**
 3 **שלמים ממעשר שני. ותודה למדים משלמים, לפי שהיא קרויה**
 4 **שלמים. [ומינה] – ומלימוד זה נלמד, מה שלמים אין גופן מעשר**
 5 **שני, שהרי אין מעשר שני בא אלא מפירות הארץ ולא מבקר וצאן,**
 6 **ושלמים הבאים ממעשר הוא כשקנו ממעות מעשר, אף לחמי תודה**
 7 **שלמדנו משלמים, נמי צריך שיהיה אין גופה מעשר שני, והני חיפוי**
 8 **– וחיטים אלו הלקוחות במעות מעשר שני נמי אין גופן מעשר,**
 9 **שהרי לא הופרשו למעשר שני בעצמם אלא נקנו במעות מעשר שני,**
 10 **וזהו טעמן להתיר להביא לחמי תודה מהם.**
 11 **רבי יזרא הסיבור שאין להביא לחמי תודה מחיטים הלקוחות ממעות**
 12 **מעשר שני, מבאר את טעמו: אימא טעמא דידי – אומר את טעמי,**
 13 **תודה שבאה ממעשר שני, מהיבא קא ילפינא לה – מדיחין למדונה,**
 14 **משלמים, ושלמים למדנו 'שם' 'שם' ממעשר, ומכך יש ללמוד, מה**
 15 **שלמים אין מין מעשר, ששלמים הם בשר ומעשר שני הוא פירות,**
 16 **אף לחמי תודה אין באים ממין מעשר, לאפוקי – [להוציא] חיפוי**
 17 **הלקוחות במעות מעשר שני לשם מעשר שני, דמין מעשר ניהו**
 18 **– [הם], ואין להביא מהם לחמי תודה. והמשנה שהתירה להביא**
 19 **ממעשר שני, כוונתה ששמעות מעשר שני יקנה לחמים לשם תודה.**
 20 **הגמרא דנה באיזה אופן חלה קדושת שלמים על מעות מעשר שני:**
 21 **אמר רבי אמי, המתפסים מעות מעשר שני לשלמים, שאמר 'מעות**
 22 **מעשר הללו יהיו לקנות שלמים', לא קנו שלמים – לא חלה קדושת**
 23 **שלמים על הכסף, אלא רשאי לקנות בהם שאר דברי מאכל ככל**
 24 **מעות מעשר שני. מאי טעמא, דלא אלימא – [שאינן בכח] קדושת**
 25 **השלמים למיחל אקדושת – לחול על קדושת מעשר שני. ומה**
 26 **שלמדנו מהכתוב ששלמים באים ממעשר שני, הוא כשקנה בהמה**
 27 **ממעות מעשר שני שאו חלה עליה קדושת הגוף הראויה למזבח,**
 28 **אבל כשהתפס מעות לא חלה עליהם קדושת שלמים.**
 29 הגמרא מקשה על דברי רבי אמי: **מיתבי, שנינו במשנה (מעשר שני פ"א**
 30 **מ"ד), הלוקח בירושלים חיה לזבחי שלמים ממעות מעשר שני, וחיה**
 31 **אינה ראויה לקרבן, וכן הלוקח בהמה הראויה לשלמים לבשר**
 32 **תאונה – לאכילת בשר מבלי להקריבה לשלמים, לא יצא העור**
 33 **לחולין.**
 34 והבינה הגמרא בתחילה כוונת המשנה, שאף שהקונה חיה לבשר
 35 תאווה, הבשר נאכל בירושלים והעור יצא לחולין מקדושת מעשר
 36 שני, אך כאן שקנה חיה לשם שלמים, כיון שאינה ראויה לקרבן, ודאי
 37 אין כוונתו להקדיש את בשר החיה לשלמים, אלא כוונתו שיחול על
 38 העור קדושת שלמים לענין שימכרנו ויביא בדמיו שלמים. ולכך
 39 הבשר קדוש בקדושת מעשר שני, אך העור אינו יוצא לחולין, אלא
 40 קדוש בקדושת שלמים, וימכרנו ויביא בדמיו שלמים.
 41 ועוד אמרה המשנה, שאף שהקונה בהמה לשלמים אוכל הבשר
 42 והעור יוצא לחולין וכפי שדרשת הגמרא בעירובין, זהו רק כשקנה
 43 כדרך מקח, שסתם בהמות מעשר שני בירושלים הם לשלמים, אך
 44 כאן ששינה מדרך מקח וקנה בהמה לבשר תאווה, לא פקע מהעור
 45 קדושת מעשר שני, וימכר ויאכלו דמיו בירושלים.
 46 ומכל מקום נאמר במשנה, שעור החיה אינו יוצא לחולין. וקשה: **לאו**
 47 **למימרא – האם אין כוונת המשנה דקני שלמים – שנתפסת על**
 48 **העור קדושת שלמים, ולא כרבי אמי שאמר שקדושת שלמים אינה**
 49 **נתפסת על דמי מעשר שני.**
 50 מתרצת הגמרא: **הא איתמר עלה – הרי כבר נאמר על משנה זו,**
 51 **אמר רב, לא קני שלמים – לא חלה קדושת שלמים על עור החיה,**
 52 **ומאי כוונת המשנה לא יצא העור לחולין, הכי קאמר, אינו בתורת**
 53 **לציאת העור לחולין – אין בהקדשה זו תורת שלמים כלל שמתחמתו**
 54 **יצא העור מקדושת מעשר שני לחולין, שאילו היתה חלה קדושת**
 55 **שלמים על החיה, העור היה יוצא לחולין, אך כיון שהחיה אינה**
 56 **בקדושת שלמים, העור נשאר בקדושת מעשר שני.**
 57 שואלת הגמרא: **מאי טעמא העור אינו יוצא לחולין. משיבה הגמרא:**
 58 **אמר רבה, נעשה בלוקח שור להרישת מדמי מעשר שני, שלא עשה**

45 חזר והקשה לו רמי בר חמא, וְלִיְיָ מִכְּרָמְל דְּאֶשְׁתַּקֵּךְ – ויביא
 46 מעומר שנקצר בשנה קודמת, והיה 'כרמל' דהיינו רך ונמלל סמוך
 47 לקצירתו.
 48 תירץ לו רב חסדא, אִמְר קְרָא באותו פסוק 'כְּרָמְל תְּקַרְיב', דְּפַעֲנָא
 49 – צעריך שיהיה 'כְּרָמְל' בְּשַׁעַת הַהֶקְרֵבָה, ולא רק בשעת קצירתו,
 50 וְלִיבָא – ועומר זה אינו 'כרמל' עתה בשעת הקרבתו, ומוכרח שיש
 51 להקריבו משנה זו דווקא אף שהיא שביעית.
 52 מחלוקת בענין זה: אִיתְמַר, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, המקור שיש להביא
 53 עומר דווקא מקציר שנה זו ולא משנה קודמת הוא מ'כְּרָמְל תְּקַרְיב',
 54 כמבואר, ורַבִּי אֱלֵעָזָר אָמַר, המקור לכך הוא מ'רֹאשִׁית קְצִירְךָ' (שם)
 55 ו, ומדויק שיש להביא דווקא מ'רֹאשִׁית קְצִירְךָ', דהיינו מתבואה
 56 שעתה מתחיל זמן קצירתה, וְלֹא מסוף קְצִירְךָ, מתבואת שנה
 57 קודמת שעתה הוא סוף זמן קצירתה.
 58 הגמרא מביאה קושיא על רבי יוחנן: מוֹתִיב רַבֵּה, שנינו בברייתא,
 59 מה שנאמר (שם ב ד) 'וְאִם תְּקַרְיב מִנְחַת כְּבוֹדִים, בְּמִנְחַת הָעוֹמֵר
 60 הַכְּתוּב מִדְּבַר, וּמֵהִיכָן הִיא בָּאָה, מִן הַשְּׁעוּרִים. אֲתָה אָמַר מִן
 61 הַשְּׁעוּרִים, אוּ שְׂמָא אִינוּ אֱלָא מִן הַחִיטִּין, רַבִּי אֱלֵעָזָר אָמַר, אִין
 62 לומר כך כיון שְׂמָא אִינוּ אֱלָא מִן הַחִיטִּין, רַבִּי אֱלֵעָזָר אָמַר, וְנֶאֱמַר
 63 'אֲבִיב' לְדוֹרוֹת בְּעוֹמֵר (ויקרא ב ד), מָה – כֵּשׁ ש'אֲבִיב' הָאָמֹר
 64 בְּמִצְרַיִם נֶאֱמַר עַל שְׁעוּרִים כּמִפְרֹשׁ שֵׁם, כִּךְ אָף 'אֲבִיב' הָאָמֹר
 65 לְדוֹרוֹת בְּעוֹמֵר אִינוּ בָּא אֱלָא מִן הַשְּׁעוּרִים.
 66 רַבִּי עֲקִיבָא אָמַר, מה שעומר משעורים ולא מחטים סברא היא,
 67 שכן מְצִינֵי חִיד שְׂמִיבֵיא חוֹבְתוֹ במנחה מִן הַחִיטִּין, כגון הנכנס
 68 למקדש ועוד עבירות, שאם לא השיגה ידו מביא מנחת סולת מחטים
 69 (שם ה יא, טוטה טו), וְמִצְיֵנו שְׂמִיבֵיא חוֹבְתוֹ מִן הַשְּׁעוּרִין, והיינו מנחות
 70 קנאות שמביא בעל שקינא לאשתו טוטה ונסתרה (במדבר ה טו), וְאָף
 71 בְּצִיבּוֹר מְצִינֵנו שְׂמִיבֵיא חוֹבְתוֹ מִן הַחִיטִּין, והיינו בשתי הלחם בעצרת
 72 (ויקרא כג ח), וְיֵשׁ לומר שאף מביא חוֹבְתוֹ מִן הַשְּׁעוּרִין, ואם אֲתָה
 73 אָמַרְתָּ שאף עומר בא מִן הַחִיטִּין, לֹא מְצִינֵנו צִיבּוֹר שְׂמִיבֵיא חוֹבְתוֹ
 74 מִן הַשְּׁעוּרִין.
 75 הוכחה נוספת: דְּבַר אַחֵר, שאם אֲתָה אָמַרְתָּ שהעומר בָּא מִן
 76 הַחִיטִּין, אִין שְׂתֵי הֶלֶחֶם נחשבות 'בִּיבּוֹרִים', שהרי כבר הביאו עומר
 77 מחטים חדרות, ומדוע נאמר בהן (שם, במדבר כח כו) 'בִּיבּוֹרִים', אלא
 78 ודאי בא מן השעורים.
 79 מסיים רבה קושייתו: אֲלָמָּה – מוכח שהטעם שיש להביא שתי הלחם
 80 מן החדש מְשׁוּם שנאמר בהן 'בִּיבּוֹרִים' הוּא, ואם כן הוא הטעם גם
 81 בעומר שבא מן החדש, שאף בו נאמר 'ביבורים', והיינו כרבי אלעזר
 82 שהטעם בו הוא משום 'ראשית' וקשה לרבי יוחנן שאמר שהטעם
 83 משום 'כרמל תקריב'.
 84 מסיקה הגמרא, אכן הַיְיִבּוֹתָא היא לרבי יוחנן ונדחו דבריו.
 85 הגמרא מביאה בענין ביכורים: תֵּנִן הֶתֶם בִּיכּוּרִים (פ"א מ"א), אִין
 86 מְבִיאִין בִּיבּוֹרִים מכל הפירות הוִיִן מְשַׁבְּעֵת הַמִּינִין של פירות ארץ
 87 ישראל, וְלֹא

1 אֲבָל בְּאֶרֶץ לֹא פְּלִיגִי – אינם חולקים דְּעוֹמֵר וְשְׂתֵי הֶלֶחֶם מִן הָאֶרֶץ
 2 אִין – אכן מביאים את התבואה, אִךְ מְחַוְּצָה לְאֶרֶץ לֹא. כְּמָאֵן –
 3 כשיטת מי אמרו זאת, דְּלֹא כִי הָאִי תֵּנָא – שלא כשיטת התנא
 4 שבברייתא זו, דְּתֵנָא בברייתא, רַבִּי יוֹסִי בַר רַבִּי יְהוּדָה אָמַר,
 5 עוֹמֵר בָּא מְחַוְּצָה לְאֶרֶץ, וְמָה (וכיצד) אִנִּי מְקַיֵּים בו הנאמר (ויקרא
 6 כג ט) 'כִּי תִבְאוּ אֶל הָאֶרֶץ, שְׂלֹא נִתְחַיְיְבוּ עוֹמֵר קוֹרֵם שְׁנֵכֶנְסוּ
 7 לְאֶרֶץ. וְהֵינּוּ שׁוּה הוֹמֵן שבו נתייבבו בעומר, אִךְ אִין צִרִיךְ להביאו
 8 דווקא מן הארץ.
 9 מבארת הגמרא: וְקַסְבַּר רַבִּי יוֹסִי בַר רַבִּי יְהוּדָה, שאיסור אכילת
 10 חֵדֶשׁ – תבואה חדשה שלאחר ששה עשר בניסן של השנה הקודמת
 11 קודם הקרבת העומר, אִף מְחַוְּצָה לְאֶרֶץ דְּאֹרִייתָא הִיא, (דְּכַתִּיב)
 12 ולמד זאת מהמשך הפסוק (שם) 'בְּכָל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם, שְׂכָל מְקוֹם
 13 שְׂאֵתֶם יוֹשְׁבֵינ מִשְׁמַע שְׁנוּהג בו האיסור, ואף בחוץ לארץ, וְכִי
 14 תִבְאוּ אֶל הָאֶרֶץ, וְזֵמן בִּיאָה הִיא, כלומר שמומן זה נהג האיסור,
 15 ומאז נהג גם בחוץ לארץ. וְכִיִּן שאיסור זה אף בחוץ לארץ
 16 דְּאֹרִייתָא הִיא, מוכח שכל דין העומר נהג גם שם, ואם כן אֲקַרְיֵב
 17 נְמִי מְקַרְיָבִין – גם מקריבים אותו מתבואה הבאה משם כתבואת
 18 ארץ ישראל.
 19 משנה בענין שעורים של שביעית לקרבן העומר: תֵּנִן הֶתֶם במשנה
 20 בשקלים (פ"ד מ"א), שוֹמְרֵי סְפִיחִין בְּשַׁבְּעִיעִית – שומרים הממונים
 21 לשמור בשביעית את ספיחי השעורים שגדלו מאיליהן שלא יטלו
 22 מהן העניים, ויוכלו להביא מהן את קרבן העומר, נוֹמְלִין שְׂכָרָן
 23 מְתָרוּמַת הַלְשָׁבְהוּ, שכיון שזקוקים לשומרים כדי שיוכלו להביא
 24 העומר, נחשב כמו שקנו בדמיהם את העומר שנטלים אותם
 25 מתרומת הלשכה.
 26 הגמרא מביאה קושיא: רַמִּי לִיה (הקשה) רַמִּי בַר חֲמָא לְרַב הַסְּדָא,
 27 תֵּנִן במשנה, שוֹמְרֵי סְפִיחִין בְּשַׁבְּעִיעִית נוֹמְלִין שְׂכָרָן מְתָרוּמַת
 28 הַלְשָׁבְהוּ, ומבואר ששורפים במזבח קומצי העומר מספיחי שביעית,
 29 וְרַמִּינְהוּ, הרי נאמר בשביעית (ויקרא כה ו) 'וְלֹאֲכַלְהוּ, ומדויק שפירותיה
 30 מותרים מלאכילה וְלֹא לְשַׂרְיָפָה, וכיצד שורפים במזבח את קומץ
 31 העומר העשוי משעורים שכן ספיחי שביעית.
 32 תמה רב חסדא וְאָמַר לִיה, רַחֲמֵנָא אָמַר לָךְ בעומר (שם כג ד)
 33 'לְדוֹרוֹתֵיכֶם' שתמיד יש להקריבו, וְאֵת אֲמַרְתָּ שבשביעית הַיְיִבּוֹתָא
 34 משום שיש לאכול את פירותיה ולא לשורפם, וכיון שאין לומר כן לא
 35 קשה על המשנה, כיון שאף שנאסרה שריפה בשביעית הקרבת
 36 העומר לא נאסרה.
 37 השיב רמי בר חמא וְאָמַר לִיה, וְמִי קְאָמִינָא אֲנָא תִיבְּטַל – וכי
 38 הקשיתי שתתבטל מצות העומר בשביעית, הרי הקשיתי שלא
 39 יביאוהו מספיחי שביעית, אלא לִיְיָ מִדְּאֶשְׁתַּקֵּךְ – יביאו משעורים
 40 שגדלו בשנה הקודמת.
 41 תירץ לו רב חסדא, אִין להביא מן השנה הקודמת, שכן פְּעִינָא – צריך
 42 שיהיו העומר 'כְּרָמְל' (שם ב ד), דהיינו רך ומל' (לעיל טו), שיהיו
 43 רכות וניתן למוללן ביד, שסמוכות לקצירתן, וְלִיבָא – ושעורים
 44 משנה קודמת אינן רכות ונמללות ביד.

המשך ביאור למס' מנחות ליום שני עמ' א

13 שלא יהיה רשאי להביא הפסח מהם. אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלֵעָזָר, אָף עַל
 14 פִּי שְׂאִי אֶפְשָׁר – שאכן מה שלא בא פסח מצרים ממעות מעשר היה
 15 זה משום שלא היה הדבר שייך באותו זמן, מכל מקום רִאִייה גְּדוּלָה
 16 הִיא וְנִלְמַד הַמִּנְהָ, שכיון שעיקר פסח היה במצרים והוא היה אב
 17 לכל הפסחים, ודאי אפשר ללמוד ממנו לשאר פסחים.
 18 ממשׂיבה הברייתא בהבאת שיטות התנאים בדין זה: תוֹר רַבִּי עֲקִיבָא
 19 אחר שראה שלא קיבל רבי אלעזר טענתו הקודמת, וְזָנוּ דִין אַחֵר
 20 – טען טענה אחרת להוכיח דבריו. מָה לְפָסַח מְצִרַיִם שָׁבָן אִין מְעוֹן
 21 מִתַּן דְּמִים וְאִימּוֹרִין לְנִפְי מוֹבָח – שלא נורק מדמו ולא הוקטר
 22 מאימוריו על המזבח כלל, ולפיכך אינו דומה לשלמים שבהם למדנו
 23 בסוגיא הקודמת שיכולים לבוא ממעות מעשר, ומשום כך אכן ראוי
 24 שלא יבוא מן המעשר,

1 הגמרא: דְּתֵנָא, רַבִּי אֱלֵעָזָר אָמַר, נֶאֱמַר בתורה (שמות יב א) קרבן
 2 פֶּסַח שהקריבו ישראל בְּמִצְרַיִם, וְנֶאֱמַר בתורה (שם יב כה) פֶּסַח
 3 שהצטוו בו ישראל לְדוֹרוֹת, ויש ללמוד מזה לזה, מָה פֶּסַח הָאָמֹר
 4 בְּמִצְרַיִם לֹא בָּא אֱלָא מִן הַחֹלִיִן שהרי עדיין לא נהגה מצות מעשר
 5 שני ולא היו להם מעות מעשר שיוכלו להביא מהם את הפסח, אָף
 6 פֶּסַח הָאָמֹר לְדוֹרוֹת אף שכבר שייך שיבוא הפסח ממעות המעשר,
 7 מכל מקום לֹא בָּא אֱלָא מִן הַחֹלִיִן. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, וְכִי דִינִן
 8 אֶפְשָׁר מְשַׂאי אֶפְשָׁר – וכי אפשר ללמוד על דבר שיכול להיות
 9 במציאות, שאסור לעשותו, מכך שבמקום אחר אינו נעשה משום
 10 שאינו שייך לעשותו. וכלומר, הרי זה פסח מצרים לא היה בא מן
 11 המעשר, אִין זה אלא משום שלא היה אז כלל מעות מעשר, ואיך
 12 שייך ללמוד מכך לדורות הבאים שכבר נהגים בהם מעות מעשר

ללמוד, שאין משיבין על ההיקש – שדבר הנלמד מהיקש אינו נדחה
מחמת תשובה שיש להשיב ולומר שאינו דומה לדבר המלמד,
ולפיכך סבר רבי אליעזר שאף לדעת האומר שאין דנים אפשר משאי
אפשר, כשיש היקש אפשר ללמוד פסח דורות מפסח מצרים.
ממשיכה הגמרא להקשות כיצד יש ללמוד מפסח הדין שאין דבר
שבחובה בא אלא מן החולין; וכתב רבי אבא – ובבית המדרש אמור –
הקשו על משנתנו שלמדה את דין אין דבר שבחובה בא אלא מן
החולין בכל הקרבנות מפסח דורות, הלא מה שפסח דורות אינו בא
מן המעשר נלמד מהיקש לפסח מצרים, ואם כן קשה, וכי דבר הולמד
בהיקש חוץ ומלמד בהיקש, והלא כלה הוא בקדשים שאינו חוץ
ובלמד, וכיצד אפשר ללמוד לכל הקרבנות בהיקש מפסח דורות,
שהוא עצמו נלמד בהיקש. מתרצת הגמרא: משנתנו לא למדה
מפסח דורות לבדו, אלא בכלל איתמר – למדה מכלל כל הפסחים
יחד, לפי שפסח פוליה – כל הקרבנות הקרויים פסח, הן פסח מצרים
והן פסח מדבר, הלא מילתא היא, ולפיכך אף שלא למדנו בתורה
שאינה באה מן המעשר אלא מפסח דורות, אף על פי כן מכיון שהכל
שם אחד של פסח הוא אין כאן שם דבר הלמד מאחרים שלא יוכל
לחזור וללמד משום כך.
עלה בידנו מדברי הברייתא, שהדין שפסח דורות אינו בא מן
המעשר, לדעת רבי אליעזר נלמד מפסח מצרים, ולדעת רבי עקיבא
אין ללמוד כן. עתה מבררת הגמרא מהיכן נלמד דין זה לדעת רבי
עקיבא. מבררת הגמרא: ורבי עקיבא הסובר שאין דנים אפשר משאי
אפשר, פסח דורות דאינו בא אלא מן החולין, מנא ליה. משיבה
הגמרא: נפקא ליה מהא דאמר שמואל משום רבי אליעזר –
מהפסוק שדרש שמואל משמו של רבי אליעזר, נאמר בתורה (ויקרא ז'
ט) 'זאת התורה לעלה ולמנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים ולזבח
השלימים, וכל פסוק זה מיותר, לפי שבכל קרבן בפני עצמו כבר
כתבה התורה 'זאת תורת העלה' (שם ט) 'זאת תורת החטאת' (שם ט)
וכדומה, לכך דרש רבי אליעזר, שנאמר פסוק זה כדי ללמוד מכל
אחד מהקרבנות שנוכרו בו הלכות שיהנוגו בכל הקרבנות.
רבי אליעזר מבאר בכל אחד מן הקרבנות הנוכרים בפסוק, איוז
הלכה יש ללמוד ממנו לשאר הקרבנות: 'עולה' הנוכרת בפסוק מה
באה ללמד, מה עולה מעונה בלי – כשם שעולה אינה נעשית אלא
בכלי כמו שיתבאר בסמוך, אף כל קרבן מעון בלי.
מבררת הגמרא: מאי היא – איזהו הכלי שלמדנו מכאן להצריכו בכל
הקרבנות. אלימא מורק – אם נאמר שהכוונה למורק לקבל בו דם
הקרבן, שמצאנו שהקריבו בני ישראל עלות בהר סיני בזמן מתן תורה
ושמו את הדם במורק, כפי שנאמר שם (שמות טו) 'וישם באנגות' שהם
כלים המיועדים לקבלת הדם, ומעולה נלמד לשאר הקרבנות, גבי
זבחי שלמי ציפור נמי בתיב – הרי גם על השלמים שהקריבו שם בני
ישראל נאמר הפסוק 'וישם באנגות', ומדוע בהיקש של 'זאת התורה'
נלמד דין קבלה בכלי מעולה שנוכרה בפסוק ולא מהשלמים.
מתרצת הגמרא: אלא הכלי שלמדנו מעולה לשאר הקרבנות, הוא
סבין, ששיחתם צריכה להיות בסבין, ולא ישחטם בצור שהיא אבן
חדודה או בקנה שפיו חדוד וראוי לשחוט בו, שאין כל אלו ראויים
להיות כלי שרת כסבין. ממשיכה הגמרא ושואלת: ועולה נופה מנלן
– ובעולה עצמה מנין לנו דין זה שצריכה להישחט בסבין דוקא.
מתרצת הגמרא: דבתיב – ממה שנאמר בעקידת יצחק (בראשית כב'
ט) 'וישלח אברהם את ידו ויצחק את המאכלת לשחט את בנו',
ומאכלת היא סבין, והתם עולה הוא – סבור היה אברהם להקריב
את יצחק לעולה, דבתיב – כמו שנאמר שם (כב ט) 'באיל שהקריב
תחת יצחק' 'ויעלהו לעלה תחת בנו' וממה שנאמר 'תחת בנו' מבואר
שאיך את יצחק סבר אברהם להקריב לעולה.
ממשיכה הגמרא בביאור ההלכות הנלמדות מן ההיקש: 'מנחה' –
ממה שנאמר בפסוק זה מנחה יש ללמוד, מה מנחה אינה נאכלת
אלא לזכרי בהונה – כשם שמנחה אינה נאכלת אלא לכהנים זכרים,
ולא לזרים שאינם כהנים, ואף לא לנשי כהנים ועבדיהם המותרים
באכילת תרומה, אף כל – יש ללמוד ממנה בהיקש זה, שגם קרבנות
אחרים כך דינם שאין נאכלין אלא לזכרי בהונה.
מבררת הגמרא: מאי – אלו הם הקרבנות שבהם יש ללמוד כך
ממנחה, אי – אם הכוונה לחטאת ואשם,

וכיצד תאמר שכן הוא הדין בפסח דורות, שמעוין מתן דמים
ואימורין לגבי מנחה, ודומה הוא לשלמים שבהם למדנו שיכולים
לבוא גם ממעשר. אמר לו רבי אליעזר לרבי עקיבא, הרי הוא אמר
– כבר נאמר בפסוק (שמות יג ט) במצות הבאת קרבן פסח, 'ועבדת את
העבודה הזאת בחודש הזה' – עליכם לעשות את עבודת הפסח
שעשיתם במצרים בכל שנה ושנה בחודש ניסן, ומכך יש ללמוד
שהיה כל עבודתו של חודש הזה כזה – שכל עבודת הפסח שתעשו
בחודש הזה לדורות, יהיו כעבודות שעשיתם בפסח מצרים, וכיון
שמצאנו בפסח מצרים שבא מן החולין, יש ללמוד מהיקש זה שיהא
כך הדין גם בפסח דורות.
רבי עקיבא הקשה תחילה לרבי אליעזר שאין דין אפשר משאי
אפשר, וחזר והקשה שאין ללמוד מפסח מצרים לפי שאינו טעון מתן
דמים ואימורים על המזבח. הגמרא מבררת את שיטתו: ורבי עקיבא
שחזר להקשות על רבי אליעזר קושיא אחרת, מה היא שיטתו, אי
סבר לה – אם עדיין סבור הוא כדבריו הראשונים דאין דנין אפשר
משאי אפשר, ליקו במילתיה – שיעמוד בדבריו הראשונים שהקשה
על רבי אליעזר ויבי דנין אפשר משאי אפשר, ומדוע הוצרך
להקשות קושיא אחרת להוכיח ממנה שלא כדברי רבי אליעזר. אי
הדר ביה – ואם חזר בו רבי עקיבא והודה לרבי אליעזר שיש ללמוד
אפשר משאי אפשר, והאי דלא נמר שפסח מצרים – ומה שלא
הודה לדברי רבי אליעזר שלמד מפסח מצרים לפסח דורות שאינו
בא מן המעשר, משום האי פירקא הוא – מחמת קושיא זו השניה,
שפסח מצרים אין דמיו ואימוריו קריבים על המזבח, ואינו כפסח
דורות שדמיו ואימוריו קריבים על המזבח, הרי קושיא זו יש לדחותה,
משום שפסח שעשו ישראל במדבר יוכיח, שאף על פי שדמיו
ואימוריו קרבו על המזבח, שהרי היה זה לאחר שהוקם המשכן
והמזבח, מכל מקום גם פסח זה לא בא מן המעשר, שכל עוד שלא
נכנסו בני ישראל לארץ עדיין לא היתה מצות מעשר נוהגת. ואם כן
מוכח שמתן דמים ואימורים אינו סיבה שמחמתה הביאו אפשר משאי
מתרצת הגמרא: אכן רבי עקיבא סובר שאין דנים אפשר משאי
אפשר, ומה שחוצרן להקשות את הקושיא השניה, לדבריו דרבי
אליעזר קאמר – לו הוצרך לה אלא לשטתו של רבי אליעזר. וכך
כוונת דבריו, לדרי, אין דנין אפשר משאי אפשר וממילא לא שייך
ללמוד בפסח דורות שיבוא מן החולין מפסח מצרים, אך אף לדרי,
דאמרת דנין אפשר משאי אפשר, עדיין יקשה על דבריך, מה
לפסח מצרים שכן אינו טעון מתן דמים ואימורין לגבי מנחה, ואינו
דומה לשלמים, ולכך אינו יכול לבוא מן המעשר, תאמר בפסח
דורות שמעוין מתן דמים ואימורין לגבי מנחה, ואפשר שיכול לבוא
מן המעשר. ואמר ליה רבי אליעזר, שהוקש פסח דורות לפסח
מצרים בפסוק 'ועבדת את העבודה הזאת בחודש הזה'.
הגמרא משיכה בביור דברי הברייתא, מקשה הגמרא: ורבי
אליעזר, לאחר שהקשה לו רבי עקיבא שאין ללמוד מפסח מצרים
שלא היו דמיו ואימוריו קריבים על המזבח, מדוע הוצרך להשיב מכח
ההיקש הנלמד מן הפסוק 'ועבדת', לימא ליה, שפסח שעשו ישראל
במדבר יוכיח שאין הדבר תלוי במתן דמים ואימורים. מתרצת
הגמרא: מה שהוצרך רבי אליעזר את ההיקש של 'ועבדת', אכן אינו
לדברי עצמו, אלא לדבריו דרבי עקיבא קאמר ליה – רק לפי שיטת
רבי עקיבא אמר זאת, וכך כוונת דבריו, לדרי, דנין אפשר משאי
אפשר, ולפיכך אפשר ללמוד לפסח דורות שיבוא מן החולין מפסח
מצרים שלא היה אפשר להביאו מן המעשר, ומשום האי פירקא –
ואם מיום קושייתך השניה, שאין ללמוד מפסח מצרים מחמת שלא
היו דמיו ואימוריו קריבים על המזבח, אינו לחוש לפירכא זו, שהרי
פסח מדבר יוכיח שהיו דמיו ואימוריו קריבים לגבי מנחה, ואף על פי
כן בא מן החולין. אך לדרי, דאמרת אין דנין אפשר משאי אפשר
ולפיכך אין שייך ללמוד פסח דורות מפסח מצרים שלא להביאו
ממעשר, עדיין יש ללמוד כך מכח ההיקש הנלמד מן הפסוק 'ועבדת'.
ממשיכה הגמרא להקשות: והשתא נמי – וגם עתה שהביא רבי
אליעזר סמך לדבריו מן ההיקש של 'ועבדת', ליפריך – עדיין יכול
רבי עקיבא להקשות ולומר שאין ללמוד מההיקש מפסח מצרים
לפסח דורות שלא יבוא מן המעשר, לפי שאין דנים אפשר משאי
אפשר. אמר רב ששט לתרץ קושיא זו, זאת אומרת – מכאן יש